

Innst. O. nr. 37

(2007-2008)

Innstilling til Odelstinget frå næringskomiteen

Ot.prp. nr. 27 (2007-2008)

Innstilling frå næringskomiteen om A) Lov om meldeplikt ved nedlegging av næringsverksemd (omstillingslova), B) Lov om endringar i mineral-lovgivinga

Til Odelstinget

1. SAMANDRAG

1.1 Hovudinnhaldet i proposisjonen

A) Om lov om meldeplikt ved nedlegging av næringsverksemd

Nærings- og handelsdepartementet fremjar med dette forslag til ny lov om meldeplikt ved nedlegging av næringsverksemd (omstillingslova).

Som eit ledd i den aktive næringspolitikken til regjeringa inneheld lova forslag til tiltak ved nedlegging av bedrifter. Departementet ønskjer på denne måten å etablere eit rammeverk som kan gjere det mogleg for levedyktige bedrifter å drive vidare, og føreslår tiltak som styresmaktene kan setje i verk for å bidra til dette.

Eit slikt tiltak er å innkalle til drøftingar mellom bedrift, det offentlege, tilsette og moglege investorer. For å etablere eit formålstenleg grunnlag for slike drøftingar føreslår departementet ei lovfesta plikt for bedrifter med 30 tilsette eller fleire til å melde frå til fylkeskommunen om ei planlagd nedlegging. Forslaget inneber ingen endringar i den grunnleggjande og etablerte rollefordelinga, der det er bedriftseigars ansvar å gjere vedtak om forhold knytta til drift og nedlegging, og der styresmaktene si rolle er å vere tilretteleggjar for næringsverksemd i Noreg.

For å opne for at dei tilsette kan få høve til å kjøpe bedrifta, føreslår departementet at ein lovfestar ei drøftingsplikt med dei tilsette, med sikte på at dei eventuelt kan overta bedrifta.

B) Om lov om endringar i mineralogvgivinga

Nærings- og handelsdepartementet fremjar med dette forslag til endringar i:

- lov 30. juni 1972 nr. 70 om bergverk
- lov 3. juli 1914 nr. 5 om erverv av kalkstensforekomster
- lov 17. juni 1949 nr. 3 om erverv av kvartsforekomster
- lov 28. november 2003 nr. 98 om konsesjon ved erverv av fast eigedom (konsesjonsloven) mv.

Departementet føreslår at ein fastset lovheimlar i bergverkslova, kalksteinslova, kvartslova og konsesjonslova om høve til å fastsetje i forskrift kvalifikasjonskrav for personell som står for drift av mineralforekomstar, og reglar om godkjenning av tilsvarande kompetanse for borgarar frå EØS-området. Formålet med forslaget er å bringe mineralogvgivinga i samsvar med EØS-regelverket om gjensidig godkjenning av yrkeskvalifikasjonar.

DEL 1

A) LOV OM MELDEPLIKT VED NED- LEGGING AV NÆRINGSVERKSEMD (OMSTILLINGSLOVA)

1.2 Bakgrunn for forslaget om lov om meldeplikt ved nedlegging av næringsverksemd

Regjeringa driv ein aktiv næringspolitikk, og arbeider mellom anna med konkrete forslag til korleis ein kan førebyggje og hindre nedlegging av bedrifter.

Punktet i Soria Moria-erklæringa om "en ny og forsterket ervervslov innanfor EØS-avtalens rammer" inneber ikkje at den gamle ervervslova som vart oppheva i 2002, skulle innførast på ny. Å innføre ei ny ervervslov kan ikkje sameinast med Noregs forpliktingar etter EØS-avtalen.

Regjeringa fremjar i staden forslag om ei lov som, gjennom meldeplikta, vil fremje omstilling og dialog. Lova vil omfatte alle nedleggingstrua bedrifter med meir enn 30 tilsette, og ikkje berre dei bedriftene som har vore gjenstand for eit erverv.

Eit notat vart sendt på høyring 8. desember 2006 med frist 8. mars 2007.

1.3 Mål og utfordringar

Omstilling og innovasjon skjer kontinuerleg i norske bedrifter. Då må det leggjast til rette for at ledig arbeidskraft og kapital kan brukast i nye og meir lønnsame bedrifter. Omstilling er positivt når resultatet gir meir framtidsretta arbeidsplassar med høgare verdiskaping. Departementet vil understreke at det først og fremst er bedrifta sitt eige ansvar både å initiere og handtere omstillingar. Dei tiltaka som blir føreslått i proposisjonen, inneber såleis ingen endringar i bedrifta sitt ansvar.

Når bedrifter blir nedlagde, er det viktig å sikre at dei tilsette blir tekne vare på gjennom gode og inkluderande prosessar. For dei lokalsamfunna det gjeld, kan bedriftsnedlegging få betydelege negative konsekvensar. Det er derfor viktig å leggje til rette for at bedrifter som vil leggje ned verksemda si, i større grad enn i dag bidreg til lokalsamfunnet for å sikre vellykka omstillingar. Regjeringa føreslår derfor tiltak som skal sikre at slike prosessar blir gjennomførte på ein meir systematisk måte, enn kva som er tilfellet i dag.

Det er primært lokale og regionale styresmakter sitt ansvar å arbeide med omstilling for å motverke og møte akutte krisesituasjonar lokalt. Sjansen for å få til ei vellykka omstilling er størst dersom det alt er etablert eit langsiktig utviklings- og nyskappingsarbeid på lokalt og regionalt nivå før situasjonen kring bedriftsnedlegginga oppstår. Ein viktig del av ein nasjonal omstillingsstrategi er å skape brei lokal og regional forankring av gode utviklingsprossessar i dei aktuelle områda.

For sårbare lokalmiljø kan det vere spesielt viktig å etablere ein møteplass som inkluderer bedrift, tilsette og styresmaktene, mellom anna verkemiddelapparatet. Med dette blir det lagt til rette for at partane på ein god måte kan "snu alle steinar" og finne alternativ dersom bedrifter som er svært viktige for lokalsamfunnet, er trua av nedlegging. Meldeplikta og drøftingsmøtene er likevel ikkje meint å hindre nedlegging eller omstilling når framtidsutsiktene til bedrifta tilseier at det ikkje er grunnlag for vidare drift i noværande form. Regjeringa meiner samla sett at forslaget vil bidra til å oppretthalde og sikre ei god omstillingsevne i norsk økonomi, samtidig som interessene til dei det vedkjem, blir sikra på ein betre måte enn i dag.

Staten gir i dag økonomisk støtte til lokalt omstillingsarbeid gjennom dei ordinære distrikts- og regionalpolitiske verkemidla frå Kommunal- og regionaldepartementet til fylkeskommunane. Fylkeskommunane har ansvaret for å fordele midlane vidare til kommunar med omstillingsbehov, og å samarbeide med kommunar og Innovasjon Noreg om innretninga av omstillingsarbeidet.

Det kan oppstå problemstillingar i samband med bedriftsnedleggingar som gjer at lokale styresmakter ikkje åleine kan handtere den ekstraordinære situasjonen. I slike situasjonar kan det vere nødvendig med ein ekstrainsats frå statens side. Kriteria som Regjeringa vil leggje til grunn for når det kan vere aktuelt at staten går inn med ekstraordinære midlar, går fram av St.meld. nr. 21 (2005-2006) Hjarte for heile landet - om distrikts- og regionalpolitikken.

Den nordiske modellen er prega av at partane i arbeidslivet i samarbeid med styresmaktene inngår ein samfunnskontrakt om felles langsiktige interesser. Modellen er kjenneteikna av eit nært samarbeid mellom arbeidstakarar og arbeidsgivarar.

Bedrifter kan leggjast ned med reduserte negative konsekvensar for dei tilsette fordi offentlege velferdsordningar sikrar dei som mistar jobben økonomisk tryggleik. Dermed tek staten på seg noko av risikoen knytt til tilsetjingar. Dette gjer det samtidig meir attraktivt og mindre risikoprega for bedriftene å sysselsetje fleire personar i oppgangstider, noko som igjen fører til lågare arbeidsløyse og betre utnytting av ressursane. Regjeringa sitt forslag til omstillingslov er eit bidrag til å styrkje og vidareutvikle den nordiske modellen.

Det er ein føresetnad at forslag til nye tiltak skal liggje innanfor rammene for EØS-avtalen. Forslaget til ny omstillingslov er utforma i samsvar med dette.

Det skal vere likt høve for alle EØS-borgarar til å kjøpe og selje varer og tenester innanfor heile EØS-området, til å ta arbeid og til å etablere og drive verksemd og gjere investeringar over landegrensene. I tillegg er det felles reglar for statsstøtte og konkurranse. Tiltak som nasjonale styresmakter vil setje i verk mot nedlegging av bedrifter, må etablerast innanfor desse rammene.

Innføring av ei meldeplikt ved bedriftsnedleggingar er innanfor rammene av EØS-avtalen. Meldeplikta er grunnlagt i allmenne legitime omsyn og er ikkje diskriminerande. Den gjeld nedleggingar i Noreg uavhengig av kva nasjonalitet eigaren har. Reguleringa går heller ikkje lenger enn det som er nødvendig for å oppnå formålet: å få i stand drøftingar mellom impliserte partar for å søkje andre løysingar enn nedlegging.

Ein kan ta regionale omsyn utan å vere i konflikt med EØS-retten. Regelverk som også har som grunngeving å verne utsette område for fråflytting, er der-

med legitime. Med forslaget til omstillingslov oppnår vi to ting: Arbeidstakarane sine rettar blir sikra ved bedriftsnedlegging, og samtidig blir det teke regionale omsyn når ei bedrift legg ned verksemd med den følgja at fråflytting kan skje.

Økonomiske omsyn blir normalt vurderte som ulovlege etter EØS-retten.

1.4 Forholdet til anna lovverk

Meldeplikter i anna regelverk

Det eksisterer ulike meldeplikter for bedrifter i andre regelverk. I arbeidet med dette lovforslaget er det vurdert om det er formålstenleg og mogleg å koordinere den nye meldeplikta ved nedlegging med desse andre meldepliktene, for å avgrense omfanget av nye administrative byrder for næringslivet.

Ei samanlikning mellom konkurranselova og den føreslåtte meldepliktsordninga ved nedlegging av bedrifter viser at dei situasjonane som utløyser meldeplikta og formåla bak ordningane, er klart forskjellige. Det blir derfor ikkje føreslått endringar i konkurranseregelverket.

Ifølgje arbeidsmiljølova § 15-2 skal arbeidsgivar som vurderer å gå til masseoppseiingar, tidlegast mogleg sende melding til Arbeids- og velferdsetaten. Ved å koordinere den nye meldepliktsordninga med prosedyren etter arbeidsmiljølova § 15-2 om masseoppseiing, kan dei administrative byrdene overfor næringslivet ved innføring av den nye ordninga reduserast. Departementet føreslår å koordinere tidspunktet for når bedrifta skal sende meldinga til høvesvis fylkeskommunen og Arbeids- og velferdsetaten, slik at det berre er behov for éi melding. Ein formålstenleg og ressursparande måte å koordinere meldeplikta på er å opne for elektronisk rapportering. Ein føresetnad for dette er at det blir lagt til rette for at elektronisk kommunikasjon kan takast i bruk i full skala.

Regulering i andre land

Ingen andre land har ein generell myndigheitskontroll med eigarskifte tilsvarande den oppheva ervervslova. Nokre land, inkludert Noreg, har oppkjøpsreguleringar innanfor enkeltsektorar, som for eksempel energi- og finansverksemd.

I EU er det gitt ei rekkje direktiv om regulering av arbeidstakarrettar. Desse er implementerte i norsk rett. Regelverket regulerer forholdet mellom private partar (arbeidstakar og -givar). Det er mellom anna krav om informasjon og drøftingar med dei tilsette i samband med verksemdsoverdraging. For selskap med verksemd over landegrensene er det vidare krav om etablering av European Works Council der dei tilsette skal vere representerte. Det er også krav om at dei tilsette skal vere representerte i dei styrande organa i selskapet i dei nye EU-selskapsformene (europeiske selskap og europeiske samvirkeføretak).

Den norske ordninga med meldeplikt til Arbeids- og velferdsetaten (NAV) ved masseoppseiingar er basert på eit EU-direktiv. Tilsvarande meldeplikt finst derfor i ei rekkje andre land. Den nærmare utforminga kan likevel variere landa imellom, og det er mellom anna forskjellar i kva for rolle styresmaktene har i prosessane med oppseiingar av dei tilsette i ei bedrift.

1.5 Meldeplikt ved nedlegging av bedrifter

1.5.1 Behovet for ny meldepliktsordning

Departementet føreslo i høyringsnotatet at det blir innført ei ny meldeplikt ved nedlegging av verksemdar. Det vart føreslått at meldeplikta blir gjort lovbasert og obligatorisk for dei selskapa som er omfatta av kravet, og at eigar pliktar å sende ei melding om planlagd nedlegging så tidleg som mogleg og seinast 30 dagar før nedlegginga blir gjennomført. Departementet føreslo at meldinga skal sendast til fylkeskommunen der den aktuelle bedrifta ligg.

Formålet med meldepliktsordninga er å redusere dei negative konsekvensane av ei nedlegging, med sikte på å leggje til rette for at bedrifta kan drive heile eller delar av verksemda vidare der det er forretningsmessig grunnlag for det. Samtidig er det viktig at det kjem tydeleg fram i eit nytt lovverk kva samfunnsansvar eigarane har ved nedlegging av bedrifta. Departementet uttala i høyringsnotatet at det er behov for nye "kjørereglar" for å ansvarleggjere dei bedriftene som ikkje på eige initiativ tek ansvar for dei tilsette og lokalsamfunnet i ein vanskeleg fase. Kontakten mellom bedrift og styresmakter bør styrkjast i nedleggingssaker, og denne kontakten bør knytast på eit tidleg stadium i prosessen. Målet er at dialogen omkring ei planlagd nedlegging mellom dei berørte skal synleggjere alternativ til nedlegging.

Høyringsrunden viste at arbeidstakarorganisasjonane er positive til innføring av meldeplikt. Også eit fleirtal av fylkeskommunane som har uttala seg, støttar forslaget. Bedriftene sine interesseorganisasjonar er imot forslaget. Med den støtta forslaget har fått i høyringsrunden, er det departementet si vurdering at det likevel er riktig å innføre ei meldeplikt ved nedlegging av bedrifter. Det er viktig for Regjeringa å få etablert ei obligatorisk ordning som sikrar at det blir sett i gang ein prosess med sikte på å finne andre løysingar enn nedlegging.

Meldepliktsordninga skal ikkje gjere inngrep i styringsretten eller den faste drifta til eigaren/føretaket. Men eit samspel i form av styrkt dialog mellom det offentlege og private kan etter departementet si vurdering bidra positivt til å sikre både interessene til kvar enkelt tilsett, men også viktige og breiare samfunnsinteresser.

Departementet er innforstått med at formalisering av prosessen kan føre til auka ressursbruk hos

bedrifter og styresmakter. Formålet med meldepliktsordninga om å skape dialog med aktørane for om mogleg å sikre arbeidsplassar, er likevel såpass viktig at departementet meiner noko auka tidsbruk kan forsvarast.

Den føreslåtte lova har eit formål som ikkje naturleg passar inn i anna eksisterande lovgiving. Departementet har difor konkludert med at det mest formålstenlege er at meldepliktsordninga blir fastsett i ei eiga lov.

1.5.2 Mottakar av meldinga

Fylkeskommunen har alt i dag ansvar mellom anna for omstillingsarbeidet i regionen som regionalt ansvarleg for nærings- og distriktpolitikken. Fylkeskommunen kjenner utfordringane i regionen og har ei brei kontaktflate mot andre styresmakter, verkemiddelapparat, næringsliv, fagforeiningar osv. Departementet føreslo ut frå dette at fylkeskommunane skulle vere mottakarar av meldingane, og i samarbeid med dei andre aktørane ha det overordna ansvaret for å koordinere arbeidet med å vurdere alternative løysingar til ei nedlegging. Ved å la fylkeskommunane vere mottakarar av melding om nedlegging av verksemd får dei òg høve til å førebu seg på eit eventuelt omstillingsarbeid på eit tidlegare tidspunkt enn i dag.

Departementet vurderte om ein kunne slå den nye meldeplikta saman med den eksisterande meldepliktsordninga om masseoppseiingar etter arbeidsmiljølova. Dette vart ikkje tilrådd i høyringsnotatet. Arbeids- og velferdsetaten skal vere ein nøytral part i si rolle med å utføre arbeidsformidling.

Dei fleste av høyringsinstansane har ikkje innvendingar mot departementet sitt forslag om å la fylkeskommunen vere mottakar av meldinga. Nokre få høyringsinstansar meiner likevel at meldinga må sendast til bedrifta sin heimkommune, og enkelte meiner at meldinga må sendast både til kommunen og fylkeskommunen.

Det er viktig å sjå innføringa av ei ny meldeplikt i eit breitt perspektiv og i samanheng med omstillingsarbeidet i regionene. Arbeidet som er knytt til det å følgje opp den nye meldeplikta, og dei eksisterande oppgåvene til fylkeskommunane, vil utfylle kvarandre. Departementet meiner dermed at alt etablerte arenaer på fylkeskommunalt nivå kan utviklast vidare for å behandle saker om nedlegging av bedrifter. Ved å velje fylkeskommunane som meldingsmottakar blir det heller ikkje behov for å etablere eit nytt apparat for å handtere meldingane og oppfølginga av dei. Departementet føreslår derfor at meldinga om bedriftsnedlegging skal sendast til fylkeskommunen.

1.5.3 Talet på tilsette

I høyringsnotatet vart det gjort greie for behovet for å avgrense meldeplikta i forhold til kor stor be-

drifta var. Ei slik vurdering må ta utgangspunkt i kva behov dei tilsette har, involverte lokalsamfunn og til at ei meldepliktsordning ikkje skal vere unødvendig omfattande. Samtidig skal den kunne reknast som proporsjonal etter EØS-retten, det vil seie at ein ikkje går lenger enn det som er nødvendig for å oppnå formålet.

I høyringsnotatet la departementet fram to alternative grenser, 30 og 50 tilsette, og bad høyringsinstansane vurdere dette. Ut frå bedriftsstrukturen i Noreg er det få bedrifter med fleire enn 50 tilsette, og dei er normalt lokaliserte i sentrale strøk. Ei bedrift på 30 tilsette vil i mange tilfelle måtte reknast som ei hjørnesteinsbedrift. Ved eit innslagspunkt på 30 tilsette vil belastninga for bedrifter i sentrale strøk vere marginal, mens gevinsten i distrikta vil vere positiv. Departementet meiner etter ei totalvurdering at innslagspunktet bør setjast til 30 tilsette. Dette sikrar både lokalsamfunnet og kvar enkelt tilsette best, samtidig som ein opprettheld bedriftene sin sjanse til å omstille seg. Innslagspunkt på 30 tilsette er òg i tråd med fråsegner frå dei fleste høyringsinstansane.

LO meiner at innslagspunktet bør vere ti tilsette. Dette vil etter departementet si oppfatning føre til auka administrativ og økonomisk ressursbruk både for bedriftene og det offentlege, i ein grad som ikkje kan forsvarast i forhold til behovet og formålet med meldepliktsordninga. Enkelte av høyringsinstansane har òg teke til orde for ei differensiering av innslagspunktet, avhengig av om bedrifta er lokalisert innanfor eller utanfor det distriktpolitiske verkemiddelområdet. Generelt er det etter departementet si oppfatning uheldig med ulike (plikt-)reglar avhengig av lokalisering. Eit ensarta og konsistent system for heile landet inneber at alle blir behandla likt, og vil vere ei løysing som totalt sett best sikrar formålet med lova.

1.5.4 Avgrensing av meldeplikta

AVGRENSING MOT NEDBEMANNING

I ein nedbemanningssituasjon har eigaren ikkje "gitt opp" verksemda. I desse tilfella er det derfor ikkje på same måte formålstenleg å vurdere alternativ drift i tråd med verkemidla det blir lagt opp til i meldepliktsordninga. Etter departementet si vurdering bør nedbemanning generelt ikkje takast med, fordi det vanskeleg kan sameinast med formålet bak lovforslaget. Målsetjinga med arbeidet er at det skal leggjast til rette for omstilling, og at ein skal finne alternative løysingar for bedrifta, noko som ofte er vanskeleg å sameine med at (delar av) verksemda skal drivast vidare etter ei nedbemanning. Dei verkemidla som det blir lagt opp til ved nedlegging, er dermed ikkje aktuelle ved nedbemanning.

Nedbemanning blir dekt av arbeidsmiljølova gjennom eit alt etablert regelverk for å sikre at ein tek

omsyn til dei tilsette som blir oppsagde. Ei nedbemanning med over 90 prosent av arbeidstakarane bør likevel reknast som nedlegging. Ei nedbemanning av dette omfanget vil i realiteten ha like store konsekvensar for lokalmiljø og arbeidstakarar som ei nedlegging. Lovforslaget § 2 første ledd presiserer denne grensa.

AVGRENSING MOT FLYTTING

Spørsmålet om avgrensing mot flytting vart òg teke opp i høyringsrunden.

Departementet er einig med høyringsinstansane i at flytting innanfor same by, tettstad, kommune og fylke ikkje bør utløyse meldeplikt.

Meldeplikt kan vere uheldig i forhold til drøftingane for å finne moglege alternative løysingar når både staden der verksemda vert flytta frå og staden ho vert flytta til, ligg innanfor same fylke. Då vil det vere vanskeleg for fylkeskommunen å prioritere det eine området framfor det andre. Departementet ønskjer ikkje å setje fylkeskommunen i en slik vanskelig situasjon.

Når det gjeld tilfelle der bedrifta blir nedlagd, og der dei tilsette blir tilbydde ny stilling i føretaket eller anna føretak i same konsern, er det departementet si vurdering at meldeplikta skal gjelde i desse tilfella når det "nye" føretaket er lokalisert utanfor fylkeskommunen. Omsynet til dei tilsette og verknadene for lokalsamfunnet, som fråflytting og høve til å halde oppe busetjingsmønsteret, gjer seg gjeldande i like stor grad i desse tilfella som ved ei planlagd nedlegging der dei tilsette ikkje får tilbod om ny stilling.

Meldeplikta skal berre gjelde for føretak som er registreringspliktige i Føretaksregisteret. Store offentlege verksemder fell dermed utanfor. Ved eventuell flytting av denne typen verksemder er styremaktene uansett involverte gjennom ein langvarig prosess i forkant, og meldeplikt blir dermed rekna som unødvendig.

OMGREPET BEDRIFT

Talet på tilsette er knytt opp til tilsetjing i bedrifta, ikkje i føretaket. Departementet har valt å bruke same definisjon av bedrift som Statistisk sentralbyrå (SSB): "ei lokal avgrensa eining som hovudsakleg driv verksemd i ei bestemt næringsgruppe". Meldeplikta kan derfor gjelde sjølv om det ikkje blir planlagt å leggje ned heile føretaket og den juridiske personen si verksemd. Det er tilstrekkeleg at planane omfatter ei "bedrift".

Når det gjeld konkurs- og akkordtilfelle, er høyringsinstansane samstemde og einige med departementet i at dei ikkje bør omfattast av meldeplikta.

1.5.5 Saksbehandling

I høyringsnotatet vart det føreslått at bedriftseiagar har plikt på seg til å sende melding om planlagd nedlegging så tidleg som mogleg, og seinast 30 dagar før nedlegginga blir gjennomført. Når tidspunkt for innsending av meldinga blir fastsett, må også anna relevant regelverk vurderast. Det kan vere ei motsetning mellom desse reglane og kravet om at meldinga skal sendast så tidleg som mogleg. Sjølv om det blir innført ei ny ordning om melding til fylkeskommunen ved nedlegging, er det ikkje meininga å endre dei krava som ligg på føretak etter andre føresegner.

Kravet om at melding ved planlagd nedlegging skal sendast så tidleg som mogleg, inneber at meldinga uansett aldri skal sendast seinare enn når melding om masseoppseiing blir sendt til Arbeids- og velferdsetaten.

I dei tilfella der verksemda eller bedrifta er pliktig til å sende melding i samsvar med reglar som følger av særlov, som for eksempel børs- og verdipapirhandellova, meiner departementet på same måte som høyringsinstansane at meldeplikt ikkje bør gjelde før plikta til å sende melding etter den aktuelle særlova har inntrådd. Det kan eventuelt føre til at melding etter omstillingslova vil innebere brot på plikta etter vedkomande særlov, og derfor gjeld prinsippet om at spesiallov går framfor ei generell lov.

Departementet føreslår at meldinga må sendast seinast på det tidspunktet det skal sendast melding om masseoppseiing etter arbeidsmiljølova § 15-2. Desse meldingane tek sikte på same situasjon, og det vil dermed vere ein naturleg sistefrist for å sende inn meldinga.

INNHALDET I MELDINGA

Departementet uttala i høyringsnotatet at innhaldet i meldinga må gi tilstrekkeleg informasjon til at ein kan vurdere om det er grunn til å gå vidare med saka. Eventuelle opplysningar utover dette skal bedrifta gi dersom fylkeskommunen ber om det, og opplysningane må avgrensast til relevant og nødvendig tilleggsinformasjon. Styremaktene si nytte av den informasjonen som blir gitt, bør vegast opp mot den belastninga det er for verksemdene å gi frå seg informasjonen.

Berre eit fåtal av høyringsinstansane har uttala seg om dette spørsmålet.

NHO peikar spesielt på at det må givast klare føringar i lova eller forarbeida om kva detaljgrad som skal krevjast. I tillegg skriv NHO at lovteksten klart bør seie kva som skal til for at bedrifta blir pålagd informasjonsplikt utover minimumskrava, og kva for konkret informasjon som då skal givast. NHO tek òg opp spørsmålet om kva for konsekvensar det får for saksbehandlingstida på 30 dagar om ein må gi tilleggsinformasjon.

Departementet deler synspunkta frå NHO, og føreslår at meldinga skal innehalde bedrifta/verksemda sitt namn, organisasjonsnummer, talet på årsverk, talet på tilsette, næringskode og ei kort beskriving av kva verksemda driv med. I tillegg må meldinga innehalde ei kort beskriving av kva som er bakgrunnen for planane om nedlegging, og ei kort utgreiing/beskriving av den interne prosessen. Meldinga bør òg innehalde eigars vurderingar når det gjeld moglegheitene for vidare drift. Det må vere tilstrekkeleg substansielt innhald i meldinga til at fylkeskommunen har eit reelt grunnlag for sine vurderingar, og til å leggje grunnlaget for drøftingane.

Når det gjeld teieplikta, bør deltakarane kunne påleggjast teieplikt i meldepliktsperioden. På den andre sida bør det normalt vere offentleg informasjon at det er sendt melding til fylkeskommunen.

BEHANDLING AV MELDINGA - TEMA FOR DRØFTINGAR

Dersom fylkeskommunen, etter å ha motteke meldinga, ser behov for å vurdere den aktuelle nedlegginga nærmare, er den normale prosedyren å kalle inn til eit møte med sikte på å finne alternative løysingar. Dersom det ikkje kan synleggjerast at det finst andre alternativ enn den planlagde nedlegginga, skal fylkeskommunen så tidleg som mogleg gi føretaket beskjed om at behandlinga av meldinga er avslutta. Det er heller ikkje nødvendig å kalle inn til møte dersom det ut ifrå meldinga synest klart for fylkeskommunen at det ikkje er aktuelt med vidare drift. Behandling av saka kan i så fall avsluttast. Departementet si vurdering er at ein, for å kunne tilpasse prosessen best mogleg til kvar enkelt konkret sak, må vere varsam med å føreslå detaljerte obligatoriske prosedyrar for behandling av meldinga.

Departementet har ikkje fått nokre reaksjonar på dei obligatoriske deltakarane på møteplassen som vart føreslått. Ein held dermed fast ved at desse bør vere bedriftsleiinga/eigarane, lokale styresmakter (kommunen), tilsettere/representantar, Innovasjon Norge og NAV. I konkrete saker kan det vere formålsstenleg å trekkje inn andre fagmiljø.

Regjeringa legg til grunn at bedriftseigarar som legg ned verksemda, skal ta ansvar for tilsette det vedkjem, og lokalsamfunnet, slik at negative konsekvensar blir reduserte. Derfor føreslår departementet at det i drøftingane med fylkeskommunen og andre involverte på møteplassen blir innført ei plikt for bedrifta til å drøfte kompensasjons- og omstillingsmoglegheiter overfor dei tilsette og moglege næringspolitiske tiltak som bedrifta kan bidra med overfor lokalsamfunnet. Slike drøftingar skal vere obligatoriske under fylkeskommunens behandling av nedleggingsmeldinga.

Departementet viser vidare til LO sitt innspel om arbeidstakarplan. Sentrale element i ein arbeidstakarplan vil etter forslaget falle inn under § 5, og det er departementet si vurdering at det ikkje er formålsstenleg å lovfeste eit krav om arbeidstakarplanar.

Det blir vurdert som lite formålsstenleg å setje i verk eigne finansielle støtteordningar for bedrifter som blir trua av nedlegging. Derimot bør moglegheitene innanfor dei eksisterande finansieringsordningane vurderast i kvart enkelt tilfelle, også for bedrifter som kan bli lagde ned, men som har potensial for vidare drift.

LENGDA PÅ MELDEPLIKTSPERIODEN

I høringsnotatet føreslo departementet at ein meldepliktsperiode på inntil 30 dagar må vere tilstrekkeleg. I dei fleste situasjonar er dette tilstrekkeleg til å få i stand reelle prosessar slik at partane har høve til å vurdere og bestemme eventuelle alternative løysingar til nedlegging. Ein periode på 30 dagar bør heller ikkje medføre betydelege negative konsekvensar i forhold til interne prosessar i føretaket.

Ut frå høringsfråsegnene legg departementet til grunn at ein meldepliktsperiode på 30 dagar er akseptabel, og at det gjer det mogleg å få ei rask avklaring i kvart enkelt tilfelle, samtidig som det kan gi ein realistisk sjanse til å vurdere om det ligg føre reelle alternativ til vidare drift, eller andre omstillingsmoglegheiter. Dette krev at meldinga er fullstendig med omsyn til informasjon som skal sendast inn. Fylkeskommunen må derfor så raskt som mogleg kontrollere at innhaldet i meldinga dekkjer informasjonskravet etter lova, og gi tilbakemelding til innsendar om eventuelle manglar. Innhenting av slik tilleggsinformasjon inneber ikkje at 30-dagarsperioden kan forlengjast.

Departementet registrerer NHO og NAVO sine fråsegn om at fylkeskommunane ikkje bør ha høve til å forlengje meldepliktsperioden. Departementet er ueinig i dette, og meiner at det bør vere ei opning for at fylkeskommunen kan utvide perioden med inntil ytterlegare 30 dagar når det ligg føre særlege grunnar. Høvet til eventuelt å forlengje perioden skal berre brukast reint unntaksvis, og dersom det kjem fram informasjon som gjer det sannsynleg at det finst reelle alternativ til nedlegging.

Dersom det er grunnlag for å bruke høvet til å forlengje perioden, må fylkeskommunen konkret oppgi kva som er grunnen til det. Departementet finn ikkje grunnlag for å innføre ei aktivitetsplikt. Passivitet frå møtedeltakarane kan etter departementet sitt syn ikkje grunnngi eller vere grunnlag for å forlengje perioden.

Departementet føreslår på denne bakgrunnen at meldepliktsperioden blir sett til 30 dagar, med høve til forlenging i ytterlegare 30 dagar.

1.5.6 Råderettsband i meldepliktsperioden

For å hindre at bedrifta gjer disposisjonar som inneber ei reell nedlegging, føreslo departementet i høyringsnotatet å fastsetje reglar om råderettsband i perioden mens meldinga er til behandling i fylkeskommunen. Ein føreslo vidare at råderettsbanda må utformast slik at dei ikkje går på tvers av eigars rett til å omstrukturere verksemda si. Proporsjonalitet mellom mål og middel må vere ei rettesnor for utforminga av ei slik føresegn, slik at ho òg er innanfor EØS-rettens rammer.

Berre to av høyringsinstansane har konkrete merknader til dette spørsmålet. Både NAVO og NHO meiner som departementet at eventuelle råderettsband må avgrensast til det som er heilt nødvendig.

Det er viktig at stoda er mest mogleg føreseieleg for verksemdar dette vedkjem, og derfor bør det gå fram av lova kva for typar disposisjonar som skal kunne gjerast i meldepliktsperioden. Departementet føreslår derfor at bedrifta skal kunne gjere faktiske og rettslege disposisjonar knytte til fast drift. Andre disposisjonar blir omfatta av råderettsbanda. Råderettsbanda skal likevel ikkje frita eller hindre eigar og styret i å følgje krav etter anna regelverk. Departementet føreslår vidare at råderettsbanda skal gjelde heile meldepliktsperioden. Tilsvarende inngrepsfristar med avgrensingar i bedriftene sitt høve til å seie opp tilsette gjeld alt i arbeidsmiljølova § 15-2.

Omsynet til fleksibilitet tilseier at det blir lovfesta høve til å dispensere frå råderettsbanda. Myndigheita til å gi dispensasjon bør etter departementet si vurdering liggje hos fylkeskommunen. Fylkeskommunen skal òg ha høve til å gi dispensasjon frå råderettsbanda sjølv om det framleis er ein dialog om alternative løysingar til ei nedlegging.

1.5.7 Sanksjonar

Departementet la til grunn i høyringsnotatet at straffesanksjonar ikkje er formålstenleg som sanksjonsmiddel ved brot på dei føreslåtte reglane om meldeplikt og råderettsband i omstillingslova. Administrative sanksjonar som lovbrotsgebyr og tvangsmulkt vart føreslått som ein meir formålstenleg reaksjon. Departementet føreslo i høyringsnotatet å gi fylkeskommunen ansvaret for å fastsetje administrative sanksjonar.

NHO legg i sitt høringssvar vekt på at eventuelle sanksjonar knytte til brot på meldeplikta må stå i forhold til kor alvorleg lovbrottet er, og ikkje kan knytast til anna enn klare og føreseielege føresegner. NHO er skeptisk til at det er fylkeskommunen som skal sanksjonere, særleg på grunn av manglande sanksjonserfaring/kompetanse elles.

For å sikre at lova blir etterlevd og effektivisere måten ho blir handheva på, er det etter departementet

si meining nødvendig å gi reglar om sanksjonar. Administrative sanksjonar som tvangsmulkt og lovbrotsgebyr er eit vanleg brukt verkemiddel i denne typen regelverk, og blir ikkje unikt for omstillingslova. Departementet føreslår derfor at det i loven blir innført heimel til å gjere vedtak om lovbrotsgebyr og/eller tvangsmulkt. Høve til ein viss fleksibilitet gjer det mogleg å tilpasse reaksjonen betre til kva type lovbrott det er snakk om, og kor alvorleg det er.

Departementet føreslår vidare i lovutkastet at departementet får høve til å fastsetje nærmare reglar om berekning av lovbrotsgebyret og tvangsmulka i forskrift, og at fylkeskommunen får myndigheit til å fastsetje lovbrotsgebyr og tvangsmulkt. Fylkeskommunen har ansvaret for meldepliktsordninga og er dermed den nærmaste til å oppdage eventuelle brot på lovverket. Forskriftene vil sette rammer for fylkeskommunane sitt skjønn. Det er berre ved alvorlege hendingar det skal vere mogleg å ileggje gebyr/mulkt. Departementet føreslår at det skal vere opp til forvaltninga å vurdere om det skal føre til sanksjonar eller ikkje når ei bedrift ikkje oppfyller meldeplikta. Fylkeskommunen kan òg velje å fastsetje i pålegget at den som ikkje har etterlevd meldepliktsordninga, får lovbrotsgebyr eller tvangsmulkt utan nærmare vedtak.

Omfanget av handhevinga av tvangsmulkt eller lovbrotsgebyr eller storleiken på mulka/gebyret bør ikkje påverkast av inntektsnivået til fylkeskommunen. Departementet føreslår derfor at gebyra og mulka går til statskassen. Vedtak om tvangsmulkt og vedtak om lovbrotsgebyr skal vere tvangsgrunnlag for utlegg, i tråd med andre lovreguleringar om lovbrotsgebyr og tvangsmulkt. Departementet føreslår òg at fylkeskommunen bør kunne gi avkall på eller redusere ei pålagd tvangsmulkt eller lovbrotsgebyr.

Pålegg om lovbrotsgebyr eller tvangsmulkt er enkeltvedtak som kan påklagast etter klagereglane i forvaltningslova.

1.6 Drøftingsplikt om vidare drift og at dei tilsette eventuelt kan overta verksemda

Lovfesting av drøftingsplikta

I høyringsnotatet føreslår departementet å lovfeste i arbeidsmiljølova ei tilsvarende føresegn som § 9-5 tredje ledd i Hovudavtalen mellom LO og NHO.

Departementet viser til at arbeidsmiljølova alt har fleire føresegner som generelt pålegg plikt til informasjon og drøfting om verksemdsnedlegging. Men føresegnene gir ikkje nokon uttrykksleg rett og plikt til å drøfte overtaking av verksemda, slik mellom anna føresegna i Hovudavtalen mellom LO og NHO gjer. Føresegna sikrar at spørsmålet om vidare drift generelt, og spørsmålet om dei tilsette kan overta spesielt, blir sett på dagsordenen i ein nedleggings-situasjon. Departementet meiner på denne bakgrun-

nen at det er formålstenleg å lovfeste ei slik føresegn om drøftingsplikt i arbeidsmiljølova.

Høringsinstansane har i all hovudsak stilt seg positive til å lovfeste drøftingsplikta i Hovudavtalen, og då slik at ei lovfesting bør knytast til eksisterande drøftingsreglar i arbeidsmiljølova. Departementet meiner at ei lovfesting bør knytast opp mot føresegna om drøfting i samband med masseoppseiing i arbeidsmiljølova § 15-2 og ikkje i tilknytning til kap. 8, som først gjeld i verksemdar med meir enn 50 tilsette. Ei eventuell overtaking kan vere meir realistisk i mindre verksemdar fordi det ofte er ein samanheng mellom storleiken på verksemda og dei ressursane som er nødvendige for å kunne overta verksemda.

Departementet ser at manglande statlege støtte- og lånegarantiar ved eit eventuelt oppkjøp frå dei tilsette si side i mange tilfelle vil avgrense sjansen for at dei tilsette faktisk kan overta verksemda. Ei lovfesting kan likevel bidra positivt ved at det forpliktar arbeidsgivar til å gjennomføre ein reell dialog med dei tillitsvalde for dei tilsette, noko som kan føre til at alle alternativ for vidare drift blir grundig vurderte.

På denne bakgrunnen føreslår departementet at drøftingsplikta i Hovudavtalen blir lovfesta i arbeidsmiljølova § 15-2. Den føreslåtte drøftingsplikta, der det opnast for at dei tilsette kan overta drifta, vil vere særleg praktisk i dei tilfella det f.eks. er ein filial som vurderast nedlagd. For å sikre at drøftingane også vert gjennomførte i desse tilfella, føreslår departementet at drøftingsplikta knyttast til nedlegging av "virksomhet eller selvstendig del av denne".

1.7 Økonomiske og administrative konsekvensar av lov om meldeplikt ved nedlegging av næringsverksemd

Det var 368 bedrifter med meir enn 30 tilsette som hadde 100 prosent nedgang i sysselsette frå 2003 til 2004. Truleg er dei representative også for dagens situasjon. Nedlegging på grunn av konkurs er ikkje omfatta av meldeplikta. Fråtrekt desse ville 328 av SSBs identifiserte bedrifter vere omfatta av meldeplikta. Dette estimatet er brukt for å anslå dei økonomiske konsekvensane av å innføre meldepliktsordninga med ei grense på 30 tilsette.

Departementet har gjort nærmare berekningar og kome til at det kan ta tre til fem dagsverk å utforme ei melding. Ein legg til grunn at om lag 70 pst. av meldepliktige nedleggingar vil bli gjenstand for ein "enkel" behandlingsprosess ved ei grense på 30 tilsette. Forventa årlege kostnader for bedriftene er ca. 12 mill. kroner ved ei grense på 30 tilsette.

Det blir vidare lagt til grunn at to dagsverk vil vere fylkeskommunens ressursbruk ved ein slik prosess. På denne bakgrunnen reknar ein at kostnaden for fylkeskommunen ved behandling av ei melding i ein enkel prosess er 12 800 kroner. Når dei ulike fø-

resetnadene nemnd i proposisjonen blir lagde til grunn, reknar ein med at forventa årlege kostnader for fylkeskommunane blir dryge 4 mill. kroner ved ei grense på 30 tilsette.

Dei samfunnsøkonomiske gevinstane av å innføre den føreslåtte meldeplikta knyter seg primært til at det blir større openheit i omstillingsprosessar.

Ved at planlagde bedriftsnedleggingar må meldast til styresmaktene, vil ei rekkje aktørar få tidlegare og betre informasjon om omstillingsutfordringar.

Offentlege meldingar etter den føreslåtte omstillingslova kan bidra til å forenkle informasjonstilgang for potensielle investorar.

Ei utviding av dagens drøftingsplikt kan få visse økonomiske konsekvensar ved at ein nedleggingsprosess kan bli noko forseinka. Men departementet viser til at det alt i dag er eit krav om at arbeidsgivar som vurderer å gå til masseoppseiing, så tidleg som mogleg skal innleie drøftingar med dei tilsette.

DEL 2

B) LOV OM ENDRINGAR I MINERAL-LOVGIVINGA

1.8 Bakgrunnen for forslaget om endringar i minerallovgivinga

Gjennom EØS-avtalen er Noreg forplikta til å implementere direktiv om gjensidig godkjenning av yrkeskvalifikasjonar innanfor EØS-området. Dette gjeld Europaparlaments- og rådsdirektiv 2005/36/EF om godkjenning av yrkeskvalifikasjonar. Formålet med direktivet er å fjerne hinder for fri flytting av personar og tenester mellom medlemsstatane, ved at borgarane i medlemsstatane skal kunne utøve yrket sitt i ein annan medlemsstat enn der dei har tileigna seg dei faglege kvalifikasjonane sine.

I gjeldande minerallovgiving er det ikkje fastsett lovkrav om kvalifikasjonar for å drive bergverksdrift, men det blir stilt kvalifikasjonskrav i konsesjonar for enkelte typar drift. Direktivkrava er derfor tekne inn i konsesjonar fordi reguleringa av drifta og nødvendige kvalifikasjonar for drivarane går fram i sjølve konsesjonen. Det blir fastsett i konsesjonsvilkåra at godkjenning av kvalifikasjonar frå utanlandske søkjarar skal skje i samsvar med krav i direktivet.

Overfor norske styresmakter har EFTAs overvakingorgan (ESA) gitt uttrykk for at implementering av yrkeskvalifikasjonsdirektiva på mineralsektoren må skje i lov og forskrift. Departementet føreslår derfor at det nye direktivet blir implementert ved endringar i minerallovgivinga.

1.9 Mineralnæringa og minerallovgivinga

Mineralnæringa er ei typisk distriktsnæring, og spesielt i kystområda er det mange bedrifter. Industrien har rundt 4 700 tilsette fordelt på 670 bedrifter.

Det vart i 2006 selt til saman ca. 75 millionar tonn mineralske produkt av forskjellige slag til ein samla verdi av ca. 9,1 mrd. kroner. Næringa eksporterte for til saman 5,6 mrd. kroner i 2006. Noreg har store mineralske ressursar, og ein reknar med at mineralnæringa har eit betydeleg vekstpotensial. Det er to hovuddriftsmetodar for å ta ut mineralske førekomstar - dagbrotsdrift og underjordsdrift.

Minerallovgevinga

Den norske minerallovgevinga har først og fremst reglar om leiting etter og utnytting av mineralførekomstar. Eit hovudskilje i lovgivinga er skiljet mellom mutbare og ikkje-mutbare mineral.

Reglar om dei mutbare minerala er samla i lov 30. juni 1972 nr. 70 om bergverk (bergverksloven) og i lov 14. desember 1917 nr. 16 om erverv av vannfall, bergverk og annen fast eigedom mv. (industrikonsesjonsloven). Mutbare mineral er definerte i bergverkslova § 1 og omfattar metall med eigenvekt høgare enn 5 og malmar av slike metall, metalla titan og arsen og malmar av desse, magnetkis og svovelkis. Bergverkslova slår fast at myr- og sjømaln og alluvialt gull ikkje er mutbare.

For dei ikkje-mutbare minerala er det inga felles lov. Dei ikkje-mutbare minerala kalk og kvarts er regulerte i eigne lover, høvesvis lov 3. juli 1914 nr. 5 om erverv av kalkstensforekomster (kalksteinsloven) og lov 17. juni 1949 nr. 3 om erverv av kvartsforekomster (kvartsloven). I tillegg gjeld lov 21. mars 1952 nr. 1 om avståing av grunn mv. til drift av ikkje mutbare mineralske forekomster (avståingsloven).

Lov 28. november 2003 nr. 98 om konsesjon ved erverv av fast eiendom (konsesjonsloven) mv. gjeld for dei ikkje-mutbare minerala som ikkje er omfatta av kalksteinslova eller kvartslova, så sant det ligg føre eit erverv av fast eigedom som er konsesjonspliktig etter konsesjonslova.

1.10 Kvalifikasjonskrav på mineralsektoren

Bergverkslova og industrikonsesjonslova

Det kan ikkje setjast i gang regelmessig bergverksdrift på mutbare mineral som er omfatta av bergverkslova, utan driftskonsesjon. Hovudføresetnaden for å få konsesjon er at allmenne omsyn ikkje talar imot det. Nærings- og handelsdepartementet, som gir driftskonsesjonar, har ei rekkje standardvilkår i konsesjonane. Etter industrikonsesjonslova § 13 andre ledd nr. 3 skal drifta føregå på bergmessig måte. Departementet stiller eit slikt vilkår, kombinert med krav om driftsplan over området. Det er Bergvesenet som står ansvarleg for å følgje opp driftsplanane og kontrollere at drifta skjer på ein bergmessig forsvarleg måte.

Det blir stilt regelmessig krav om at den som skal vere ansvarshavande for drifta, må ha relevant utdan-

ning. I utgangspunktet blir det kravd at vedkomande er bergingeniør eller tilsvarande.

Rettar etter kalksteinslova og kvartslova

For kalksteinsførekomster blir det kravd konsesjon dersom det totale uttaket frå ein eller fleire førekomstar innanfor same kommune går over 100 000 tonn. Det er inga tilsvarande nedre grense for når det blir kravd konsesjon ved erverv av kvartsførekomstar. Både kalksteinlova og kvartslova har krav om konsesjon for leveranseavtalar på kalkstein og kvarts, dersom avtalen omfattar eit tidsrom på meir enn to år. Konsesjon kan givast når ikkje allmenne omsyn talar imot. Myndigheita til å innvilge konsesjon etter kalksteinslova og kvartslova er delegert til Bergvesenet med Bergmeisteren for Svalbard.

For dagbrotsdrift stiller Bergvesenet vilkår om at den som skal vere ansvarshavande, har ingeniørutdanning eller liknande eller utdanning frå tidlegare Statens bergskole. Ved underjordsdrift blir det stilt krav om at ansvarshavande har bergingeniøreksamen eller tilsvarande. Dette kan for eksempel vere sivilingeniøreksamen, men der vedkomande i tillegg har praktisk erfaring med bergverksdrift.

Ikkje-mutbare mineral som fell utanfor kalksteinslova og kvartslova

Dei ikkje-mutbare minerala som ikkje er omfatta av kalksteinslova eller kvartslova, dvs. andre ikkje-mutbare mineral og kalksteinsførekomstar under 100 000 tonn, er ikkje regulerte i spesiallover. Erverv av førekomstar med slike mineral kan likevel omfattast av lov 28. november 2003 nr. 98 om konsesjon ved erverv av fast eigedom (konsesjonsloven) mv., som regulerer erverv av rettar i fast eigedom. Erverv som er konsesjonspliktige etter industrikonsesjonslova, kalksteinslova eller kvartslova, blir ikkje regulerte av konsesjonslova.

Etter konsesjonslova § 11 kan det i kvart enkelt tilfelle stillast vilkår som blir rekna som nødvendige for å fremje formålet med lova. Vilkåra tilsvare langt på veg dei vilkåra som blir sette i konsesjonar gitt etter industrikonsesjonslova, kalksteinslova og kvartslova. Dette omfattar også krav til utdanning for dei som er ansvarlege for drifta.

1.11 EØS-forpliktingar om godkjenning av utanlandske yrkeskvalifikasjonar

Parlaments- og rådsdirektiv 2005/36/EF om godkjenning av yrkeskvalifikasjonar erstattar dei tidlegare yrkeskvalifikasjonsdirektiva, mellom anna direktiv 89/48/ EØF og 92/51/EØF som no er oppheva.

Etter det nye yrkeskvalifikasjonsdirektivet er systemet slik: Der utøving av ei regulert verksemd ("regulated profession") i vertsstaten krev at søkjaren har bestemte faglege kvalifikasjonar ("professional

qualifications"), må vertsstaten tillate søkjarar frå andre EØS-statar å utøve den aktuelle verksemda, der- som dei dokumenterer yrkeskvalifikasjonar som dei som er nemnde i direktivet artikkel 13 nr. 1 eller 2 frå ein annan EØS-stat. Ein føresetnad for at det nye direktivet skal gjelde for ansvarshavande for drift av mineralførekomstar i Noreg, er at slik verksemd er ei regulert verksemd etter direktivet, og at søkjar må ha profesjonelle kvalifikasjonar etter direktivet for å utøve verksemda.

Nærings- og handelsdepartementet har vurdert forholdet mellom reglane om kvalifikasjonskrav som blir stilte i driftskonsesjonar etter minerallovgivinga, og etableringsreglane i parlaments- og rådsdirektiv 2005/36/EF.

Noreg har i gjeldande minerallovgiving ingen lovkrav om kvalifikasjonar for drivarar, men det blir stilt krav i konsesjonar om visse kvalifikasjonar for enkelte typar drift, som f.eks. underjordsdrift. Departementet ser det slik at dei kvalifikasjonskrava som blir stilte til dei som skal vere ansvarshavande i konsesjonar som regulerer drift av mineralførekomster, utgjør profesjonelle kvalifikasjonskrav. Departementet legg etter dette til grunn at Noreg må godkjenne bergingeniørutdanning og tilsvarende kvalifikasjonar frå andre EØS-statar etter det nye yrkeskvalifikasjonsdirektivet. Dette inneber at EØS-borgarar som dokumenterer yrkeskvalifikasjonar frå ein annan EØS-stat i samsvar med artikkel 13 i direktivet, skal likestillast med personar med yrkeskvalifikasjonar frå Noreg når det gjelder kvalifikasjonskrav som blir stilte for å vere ansvarshavande i konsesjonar som regulerer drift av mineralførekomstar.

1.12 Gjennomføring av yrkeskvalifikasjonsdirektivet på mineralsektoren

Nærings- og handelsdepartementet har vurdert om reglane bør takast inn i dei ulike minerallovene eller fastsetjast i forskrift. Det er i alle høve nødvendig å ha lovheimel til å kunne lage forskrifter.

Departementet meiner det er mest formålstenleg at dei nærmare reglane blir fastsette i forskrift, og viser til at krav til yrkeskvalifikasjonar er tekniske reglar som naturleg høyrer heime i forskrift. Vidare talar ønsket om oversiktlege og rettsteknisk enkle lovtekstar for ei slik løysing. Kvalifikasjonskrav ved drift av mineralske førekomstar blir regulerte i konsesjonar som er gitt med heimel i fire ulike lover. For at det skal bli mest mogleg brukarvennleg, bør dei konkrete krava i yrkeskvalifikasjonsdirektivet bli fastsette i ei felles forskrift i staden for i kvar lov. For å regulere korleis ein skal gjennomføre direktivet i norsk rett på mineralsektoren føreslår departementet derfor nye forskriftsheimlar i dei ulike minerallovene.

Ved utarbeiding av forskrifta (forskriftene) vil departementet sikre at krava i direktiv 2005/36/EF blir gjennomførte i norsk rett i samsvar med direktivet. Kvalifikasjonskrava for å bli godkjend som ansvarshavande ved drift av mineralførekomstar skal gå klart fram av forskriftene. Kvalifikasjonane til kvar enkelt søkjar skal vurderast uavhengig av nasjonalitet og i samsvar med direktivkrava. Det vil bli lagt vekt på å få fram rettane til kvar enkelt borgar på ein klar, tydeleg og brukarvennleg måte slik at arbeidssøkjande frå EØS-land skal kunne vurdere si rettsstilling på førehand. Departementet vil sende utkast til forskrift ut til høyring i tråd med gjeldande reglar, før reglane blir fastsette.

1.13 Økonomiske og administrative konsekvensar av endringane i minerallovgivinga

Departementet kan ikkje sjå at forslaget til nye forskriftsheimlar i minerallovgivinga vil få nemneverdige økonomiske eller administrative konsekvensar verken for det offentlege eller private. Forslaget inneber at den praksis som i dag er gjennomført i konsesjonar ved drift av mineralske førekomstar, blir lovfesta. Ein reknar derfor med at lovforslaga ikkje fører til meirarbeid for styresmaktene. Spesielt for utanlandske søkjarar er det klargjerande at kvalifikasjonskrav på mineralsektoren og krav til gjensidig godkjenning av yrkeskvalifikasjonar frå andre EØS-statar blir regulerte i lov og forskrift.

2. MERKNADER FRÅ KOMITEEN

Komiteen, medlemene frå Arbeidarpartiet, Gunvor Eldegard, Sigrun Eng, Steinar Gullvåg, Sigvald Oppebøen Hansen og Arne L. Haugen, frå Framstegspartiet, Hans Frode Kielland Asmyhr, Kåre Fostervold og Øyvind Korsberg, frå Høgre, Rolf Jarle Bröske og Torbjørn Hansen, frå Sosialistisk Venstreparti, Inge Ryan, frå Kristeleg Folkeparti, Ingebrigt S. Sørfohn, frå Senterpartiet, leiaren Ola Borten Moe, og frå Venstre, Leif Helge Kongshaug, viser til proposisjonen, med framlegg om ny lov om meldeplikt ved nedlegging (omstillingslova) og endringar i minerallovgivinga.

Fleirtalet i komiteen, medlemene frå Arbeidarpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet, viser til at den nye omstillingslova skal redusere negative konsekvensar av bedriftsnedlegging for lokalsamfunnet og den enkelte tilsette.

Fleirtalet viser til at den nye omstillingslova inneheld tiltak ved nedlegging av bedrifter. Ved planar om nedlegging av verksemdar med fleire enn 30 tilsette, blir det innført ei obligatorisk meldeplikt til fylkeskommunen, noko fleirtalet støtter. Fleirtalet viser til at to alternative grenser for talet på tilsette har vore vurdert, men at dei fleste høyringsinstansane i departementshøyringa meiner at 30 tilsette eller meir vil vere det rette innslagspunktet.

Fleirtalet viser til at meldepliktsperioden er sett til 30 dagar, noko som inneber at eit eventuelt vedtak om å leggje ned bedrifta ikkje kan fattast før minst 30 dagar etter at fylkeskommunen har mottatt meldinga. I denne perioden vil det gå føre seg ein prosess som involverer eigarar, leiing, tilsette og styresmakter. Målet er å vurdere om det er mogleg med vidare drift, eventuelt med nye eigarar, eller andre omstillingstiltak.

Fleirtalet viser til at ei meldepliktsordning vil styrke kontakten og skapa ein ny arena for samarbeid mellom næringsliv og styresmakter, noko som tek vare på omsynet til dei tilsette og lokalsamfunnet.

Fleirtalet viser til at dei tilsette sin innverknad på prosessen blir styrka gjennom ein ny føresegn i arbeidsmiljøloven som gir bedriftseigarar plikt til å gå inn i drøftingar med dei tilsette om overtaking av verksemda, og støtter dette.

Tiltak som dette er eit nytt ledd i den aktive næringspolitikken, og fleirtalet er nøgd med at det gjennom lova blir etablert eit rammeverk som kan gjere det mogleg for levedyktige bedrifter å drive vidare.

Fleirtalet strekar under at informasjon til dei tilsette/tillitsvalde må ivaretakast på ein tilfredsstillande måte også ved eigarskifte, slik at dei kan få ein mulegheit til å koma i dialog med dei nye eigarane på eit tidleg tidspunkt, og slik kunne påverke utviklinga i verksemda.

Komiteens medlemmer fra Framskrittspartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre viser til at lovforslaget (omstillingslova) er Regjeringens forsøk på å innfri alle de valgkamploftene som regjeringspartiene ga i valgkampen i 2005, om å gjeninnføre en ny og sterkere ervervslov.

Disse medlemmer registrerer at lovforslaget ikke innfrir disse valgkamploftene, og deler synet til enkelte høringsinstanser som mener at lovforslaget ikke vil ivareta intensjonene om å bevare lønnsomme arbeidsplasser som er truet av bedriftsnedleggelser.

Disse medlemmer kan ikke se at det er godt gjort at en plikt til å melde fra om en nedleggelse til fylkeskommunen vil kunne bidra til at man i større grad enn i dag får videre drift ved nedleggingstruede

bedrifter, eller færre negative konsekvenser for tilsatte og lokalsamfunnet.

Disse medlemmer minner om at det i tråd med den nordiske modellen også i dag er anledning til prosesser mellom bedrift, ansatte, lokalsamfunn og det offentlige, og at slik dialog er vanlig i de tilfeller det ligger til rette for dette. Disse medlemmer mener derfor at loven er unødvendig, og er også bekymret for at loven kan få negative virkninger.

Disse medlemmer understreker at styresmaktene må legge til rette for best mulige rammevilkår for bedrifter og arbeidere. Gode, generelle rammevilkår for næringslivet er det beste virkemiddelet for å sikre sysselsetting og verdiskaping i bedriftene.

Disse medlemmer har vanskelig for å se at Regjeringens forslag til lov om meldeplikt ved nedlegging av næringsvirksomhet vil medvirke til å forbedre de generelle rammevilkårene for næringslivet og dermed trygge bedrifter og arbeidsplasser. Tvert imot vil forslaget etter alt å dømme først og fremst påføre bedriftene ekstrakostnader og virke mot intensjonen om å trygge arbeidsplassene rundt om i landet. Disse medlemmer understreker at slike ekstrakostnader er særlig tunge å bære for små og mellomstore bedrifter.

Disse medlemmer støtter Regjeringens egen argumentasjon mot LOs krav om at innslagspunktet for når loven skal virke, skal være bedrifter med 10 ansatte:

"Dette vil etter departementet si oppfatning føre til auka administrativ og økonomisk ressursbruk både for bedriftene og det offentlige i ein grad som ikkje kan forsvare seg i forhold til behovet og formålet med ordninga."

Den samme argumentasjon kan etter disse medlemmers syn føres mot hele lovforslaget.

Disse medlemmer merker seg at tall fra offentlige registre antyder at antallet meldinger kan bli ca. 300 årlig. Kostnadene for bedriftene er stipulert til 12 mill. kroner årlig, og kostnadene for fylkeskommunene er stipulert til 4 mill. kroner årlig. Disse medlemmer frykter at loven vil medføre forsinkelser i det som er naturlige og nødvendige omstillinger.

Disse medlemmer ønsker, i stedet for å pålegge bedriftene unødige ekstrakostnader, å legge til rette for at enkeltmennesket og den enkelte virksomhet kan få slippe kreativiteten og skaperkraften løs. Vi må satse på gründere og entreprenører. Det må bli mindre unødige regelverk og regulering, snarere enn mer.

Disse medlemmer går på denne bakgrunn imot forslaget til lov om meldeplikt ved nedlegging av næringsvirksomhet.

Disse medlemmer mener at dersom loven blir vedtatt, er det viktig at den gjøres mer målrettet.

Nedleggelse av bedrifter er en del av den kontinuerlige omstillingen av næringslivet, og det er bred enighet om at omstilling er nødvendig. Loven bør derfor gjøre unntak fra meldeplikten for eiere av bedrifter som kan godtgjøre at det ikke finnes noe alternativ til nedleggelse. Slik godtgjørelse kan skje overfor fylkeskommunen i samarbeid med de ansatte. Ordningen bør generelt praktiseres på en smidig måte og i størst mulig grad unngå bruk av gebyr og lignende. Dermed kan en i større grad unngå å påføre bedriftene unødvendige kostnader som svekker verdiskapningen og grunnlaget for arbeidsplassene.

Disse medlemmer mener også at det er viktig at rådighetsforbudet ikke er til hinder for at det inngås salgssavtaler med forbehold om nedleggelse som en forutsetning for gjennomføring av salget.

Komiteen viser til at endringane i minerallovgivinga skal bringe minerallovgivinga i samsvar med EØS-regelverket om gjensidig godkjenning av yrkeskvalifikasjonar.

Komiteen sluttar seg til dei føreslegne endringane i minerallovgivinga, som gjennomfører yrkeskvalifikasjonsdirektivet i EØS på mineralsektoren.

3. TILRÅDING FRÅ KOMITEEN

Komiteens tilråding A vert fremma av medlemmene i komiteen frå Arbeidarpartiet, Sosialistisk Venstreparti og Senterpartiet.

Komiteens tilråding B vert fremma av ein samla komité.

Komiteen har elles ingen merknader, viser til proposisjonen og rår Odelstinget til å gjere følgjande

vedtak til lover:

A.

Vedtak til lov

om meldeplikt ved nedlegging av næringsverksemd (omstillingslova)

§ 1 Formålet med lova

Lova skal leggje til rette for ein prosess der ein vurderer tiltak for vidare drift og andre tiltak som reduserer dei negative konsekvensane for dei tilsette og for lokalsamfunnet når det er på tale å leggje ned ei bedrift.

§ 2 Verkeområde

Lova gjeld når det er planar om å leggje ned ei bedrift der det har arbeid 30 tilsette eller fleire i dei siste 12 månadene, eller når det er planar om å seie opp

meir enn ni tidelar av dei tilsette som arbeider i ei slik bedrift.

Lova gjeld ikkje dersom bedrifta skal flytte inn- anfor den same fylkeskommunen eller dersom bedrifta vert handsama etter lov 8. juni 1984 nr. 58 om gjeldsforhandling og konkurs.

Departementet kan i forskrift gje utfyllande reglar om når lova skal gjelde.

§ 3 Plikt til å sende inn melding til fylkeskommunen

Eigaren av ei bedrift som er omfatta av § 2, skal sende melding til fylkeskommunen der bedrifta ligg, om planane om nedlegging.

Meldinga skal innehalde:

- talet på tilsette som arbeider ved bedrifta
- informasjon om verksemda ved bedrifta
- ei vurdering av konsekvensane for dei tilsette og lokalsamfunnet om bedrifta vert lagd ned
- bakgrunnen for planane om nedlegging
- informasjon om kva vurderingar eigaren eller andre har gjort om alternativ verksemd for bedrifta
- ei vurdering av kva som må til for at verksemda i bedrifta kan halde fram
- informasjon om det har vore forhandlingar med dei tilsette om nedlegginga

Meldinga skal også innehalde annan informasjon som er nødvendig for at drøftingane etter § 5 kan ta til. Fylkeskommunen kan be eigaren om meir informasjon i tillegg til eller til utdyping av informasjonen som er gitt etter andre ledd.

§ 4 Endeleg avgjerd om nedlegging

Bedrifta kan ikkje treffe endeleg avgjerd om nedlegging før 30 dagar etter at fylkeskommunen har fått meldinga etter § 3. Dersom det er aktuelle alternativ til å legge ned bedrifta, kan fylkeskommunen i særlege tilfelle forlengje denne perioden med inntil 30 dagar.

§ 5 Behandling av meldinga

Når fylkeskommunen har mottatt melding etter § 3, skal den så snart som mogleg kalle inn representantar for eigaren, leiinga og dei tilsette i bedrifta, kommunen, Innovasjon Noreg og Arbeids- og velferdsetaten til drøftingsmøte. Fylkeskommunen kan også kalle inn andre til møtet.

Fylkeskommunen skal saman med deltakarane kartleggje og vurdere tiltak for vidare drift eller andre alternativ til å legge ned bedrifta. I drøftingane skal ein alltid vurdere kompensasjons- og omstillingsmoglegheiter for dei tilsette og moglege tiltak for lokalsamfunnet.

Dersom det er heilt klart at drøftingane ikkje vil føre fram, skal fylkeskommunen så snart som mog-

leg melde frå til alle deltakarane om at drøftinga er avslutta, sjølv om perioden etter § 4 første ledd ikkje er omme.

Alle som deltek i behandlinga av meldingar etter denne lova, skal ha teieplikt etter reglane i forvaltningslova §§ 13 til 13 e.

§ 6 Råderettsband

Etter at det er sendt melding etter § 3 til fylkeskommunen og fram til drøftingane er avslutta etter § 5 eller perioden på 30 dagar etter § 4 er omme, kan eigaren ikkje gjere rettslege eller faktiske disposisjonar som vesentleg svekkjer verdien av bedrifta.

Fylkeskommunen kan gjere unnatak frå denne føreseigna i kvart enkelt tilfelle.

§ 7 Tvangsmulkt

Dersom den ansvarlege ikkje oppfyller pliktene etter §§ 3, 4 og 6 eller forskrift eller enkeltvedtak som er fastsett i medhald av desse føresegnene, kan fylkeskommunen påleggje den ansvarlege ei tvangsmulkt.

Tvangsmulkt kan vere laupande eller eit eingongsbeløp. Skal mulkt vere laupande, kan fylkeskommunen bestemme at mulkt skal betalast frå ei veke etter vedtaket om å påleggje tvangsmulkt, eller frå ein særskilt frist som er satt for å rette forholdet, om forholdet ikkje er retta innan fristen. Skal mulkt vere eit eingongsbeløp, kan fylkeskommunen fastsetje at mulkt skal betalast når ein særskilt frist som er sett for å rette forholdet er omme, og forholdet ikkje er retta innan fristen.

Tvangsmulkt går til statskassen og er tvangsgrunnlag for utlegg.

Fylkeskommunen kan i særlege tilfelle redusere eller gje opp tvangsmulkt.

Kongen kan i forskrift fastsetje nærmare føresegner om påleggjing av tvangsmulkt, herunder om vilkår for tvangsmulkt og om storleiken på tvangsmulkt og renter ved forseinka betaling.

§ 8 Lovbrotsgjeld

Fylkeskommunen kan ved brot på § 4 påleggje eit lovbrotsgjeld til staten. Kongen gir i forskrift føresegner om storleiken på gjelda.

Lovbrotsgjelder vert pålagt den som etter § 3 har plikt til å sende melding til fylkeskommunen. Kongen kan gi reglar om auka gjeld ved gjentekne brot på pliktene. Fylkeskommunen kan i særlege tilfelle gje opp kravet om lovbrotsgjeld.

Pålagt lovbrotsgjeld er tvangsgrunnlag for utlegg.

Kongen kan gi nærmare reglar om gjennomføringa av føresegnen i denne paragrafen, herunder om innføringa og om betalingsfrist. Det kan fastsetjast at det skal betalast renter av ilagt lovbrotsgjeld.

§ 9 Iverksettjning

Lova gjeld frå den tid Kongen fastset.

§ 10 Endringar i andre lover

Frå den tida lova blir sett i verk, blir det gjort følgjande endringar i andre lover:

1. I lov 17. juni 2005 nr. 62 om arbeidsmiljø, arbeidstid og stillingsvern mv. (arbeidsmiljølova) blir det gjort følgjande endringar:

§ 15-2 andre ledd skal lyde:

(2) Arbeidsgiver som vurderer å gå til masseoppsigelser, skal så tidlig som mulig innlede drøftingar med arbeidstakernes tillitsvalgte med sikte på å komme fram til en avtale for å unngå masseoppsigelser eller for å redusere antall oppsagte. *Vurderer arbeidsgiver å legge ned virksomheten eller en selvstendig del av denne, og nedleggelsen innebærer en masseoppsigelse, skal også muligheten for videre drift drøftes, herunder om mulighetene for de ansattes overtakelse av virksomheten.* Dersom oppsigelser ikke kan unngås, skal de uheldige sidene ved dem søkes redusert. Drøftingene skal omfatte mulige sosiale tiltak med sikte på blant annet støtte til omplassering eller omskolering av de oppsagte. Arbeidstakernes tillitsvalgte kan la seg bistå av sakkyndige. Arbeidsgiver har plikt til å innlede drøftingar selv om de planlagte oppsigelsene skyldes andre enn arbeidsgiver og som har beslutningsmyndighet overfor denne, f.eks. en konsernledelse.

B.

Vedtak til lov

om endringar i minerallovgevinga

I

I lov 30. juni 1972 nr. 70 om bergverk skal ny § 51 a lyde:

§ 51 a Kvalifikasjonskrav

Departementet kan i forskrift fastsette krav til faglige kvalifikasjoner hos personell som forestår drift av mineralforekomster etter denne lov, samt regler om godkjenning av tilsvarende kompetanse for borgere fra EØS-området.

II

I lov 3. juli 1914 nr. 5 om erverv av kalkstensforekomster skal § 4 nytt fjerde ledd lyde:

Departementet kan i forskrift fastsette krav til faglige kvalifikasjoner hos personell som forestår drift av kalkstensforekomster etter denne lov, samt regler om godkjenning av tilsvarende kompetanse for borgere fra EØS-området.

III

I lov 17. juni 1949 nr. 3 om erverv av kvartsforekomster skal § 4 nytt fjerde ledd lyde:

Departementet kan i forskrift fastsette krav til faglige kvalifikasjoner hos personell som forestår drift av kvartsforekomster etter denne lov, samt reg-

ler om godkjenning av tilsvarende kompetanse for borgere fra EØS-området.

IV

I lov 28. november 2003 nr. 98 om konsesjon ved erverv av fast eiendom (konsesjonsloven) mv. skal § 14 nytt andre ledd lyde:

Departementet kan i forskrift fastsette krav til faglige kvalifikasjoner hos personell som forestår drift av mineralforekomster etter denne lov, samt regler om godkjenning av tilsvarende kompetanse for borgere fra EØS-området.

V

Endringa gjeld frå den tid Kongen fastset.

Oslo, i næringskomiteen, den 13. mars 2008

Ola Borten Moe

leiar

Sigvald Oppebøen Hansen

ordførar

